

Opetus- ja kulttuuriministeriön seminaari 20.3.2026

Korkeakoulutuksen muutos, digitalisaatio ja ohjausyhteistyö

Näkökulmia ohjausyhteistyöhön: mitä
maailman muuttuminen meiltä edellyttää?

Vesa Saarikoski

A. Metafyysinen kommentti muutoksesta

Toiminnallinen muutos

- Korkeakoulut tunnistavat digitaalisen transformaation **vaateet ja haasteet** pedagogiikalle ja toimintavoille ja pyrkivät muuttamaan toimintaansa **yhteentoimivuuden varmistamiseksi**.
- Praktinen lähestymistapa: rajapintaratkaisut, opin.fi, uusi KOTI, ansaintalogiikka...
- Evolutionäärinen ja säilyttävä suhtautuminen muutokseen.
- Uhkakuva: ”alustalous” ja ”tauha-oppiminen”.
- Mahdollisuus: ihminen.

Toiminnallinen muutos²

- Korkeakoulut tunnistavat **paradigman muutoksen**, joka edellyttää uudelleen ajattelemista ja uutta toimintalogiikkaa.
- Uutta hakeva lähestymistapa: opiskelija 2.0, koulu 2.0, järjestelmä 2.0, pedagogiikka 2.0.
- Revolutionäärinen ja kyseenalaistava suhtautuminen.
- Uhkakuva: yritysten ja korkeakoulujen tuottavuus on sama asia, AI:n rajat (Anthropic vs. Pentagon), digisuvereniteetti, tarvitaanko korkeakouluja?
- Mahdollisuus: humtech.

Todellisuus tulee olemaan sekä – että

- Muutoksessa on aina **sekä jatkuvuutta että uutta**.
- Kuitenkin voidaan tehdä joitain johtopäätöksiä muutoksen vaikutuksista >

B. Muutosvaikutuksia digitaalisesta transformaatiosta

1 Digitaalinen transformaatio johtaa yhteistyötä syvempään työnjakoon ja erikoistumiseen

- Yhteiset alustat ja ajasta ja paikasta riippumattomat palvelut haastavat entisestään korkeakoulutuksen rakennetta ja tarjontaa: saavutettavuuden takia samaa koulutusta ja osaamista ei tarvitse tuottaa kaikissa korkeakouluissa.
- **Työnjako** – esimerkiksi kolmen korkeakoulun yhteinen tutkintokoulutus – **antaa** kaikille **mahdollisuuden profiloitua ja erikoistua ja syventää osaamista** omassa osuudessaan.
- Edellyttää järjestelmän tukea, korkeakoulukentän yhteisen digitalisaation tunnistamista, digipedagogiikkaa – ja luottamusta.

2 Erikoistuminen kasvattaa valmiuksia globaaleilla osaamismarkkinoille

- Digitalisaatiovalmiuksia on kasvattava eurooppalaisen koulutus- ja tutkimusalueen osana ja globaalisti.
- Suomalainen menestys maailmassa edellyttää korkeakoulujärjestelmän korkeaa laatua ja korkeakoulujen profiloitumisen ja erikoistumisen pitää tuottaa **erottuvaa ja syvää osaamista**.

3 Muutoksen hallinta edellyttää dialogia ja työvälineitä

- Miten ohjata kehitystä, joka yhä enemmän integroituu kaikkeen ja koskettaa kaikkia yhteiskunnan toimijoita – tässä korkeakoulut haluavat olla aktiivisia keskustelijoita ja toimijoita.

C. Ohjausyhteistyö

- Jonna Korhosen esityksessä tuli hyvin esiin nykytila: digitalisaation ohjausta tekee suuri joukko toimijoita ja verkostoja. Tämä on sinänsä luonnollista, kun **digitalisaatio on lisääntyvä osa koko korkeakoulujen kehitystä** ja sen kontekstina on koko yhteiskunnan lisäksi myös kansainväliset kytkennät.
- Myös DV-kontekstissa on kiinnitetty huomiota siihen, **että ”kokonaisuudella” ei ole selkeää strategisen tason ohjausrakennetta** ja yhteistä ääntä – tämä toki osin kuvastaa edellä todettua yhteiskunnan ja maailman kokonaisvaltaista digitalisoitumista. Mutta samalla monimutkaisuus ja –ulotteisuus kyllä huutaa selkeyttä, isoa kuvaa ja oleellisen kirkastamista.
- Valtioneuvoston pysyvän Digitoimisto-yhteistyöryhmän painoarvo on suuri ja myös periaatteissa (5) tuodaan esiin **valtion rooli** strategisena ohjaajana ja mahdollistajana. Verrokkimaiden mallit ovat hyvin erilaisia myös keskitetyn ja hajautetun ohjauksen suhteen. Valtionohjaus tiukasti ymmärrettynä voi olla myös jäykkää nopeasti ja moninaisesti etenevän digitalisaation suhteen.
- Esitetyissä periaatteluonnoksissa tulee esiin korkeakoulujen rooli ja osallisuus sekä toiminnan arviointi ja myös ohjauksen pysyvyys ja resusointi.
- Korkeakouluille äärimmäisen tärkeää on **oman datan omistajuus ja digisuvereniteetti**, mikä korostaa juuri vuorovaikutusta. **Korkeakoulut haluavat edelleen olla vahvasti mukana strategisen digitalisaation ohjauksessa ja DV:n yleiskokouksen roolia korkeakoulujen johdon yhteisen keskustelun foorumina on kehitetty.** Sinänsä myös DV-hankkeen jatko on pikaisesti tarkasteltava osana korkeakoulujen yhteisen digitaalisen transformaation jatkamista.